

O-III.620.1.18.2022

Panie/Panowie
Prezydenci, Burmistrzowie, Wójtowie
miast i gmin
w woj. podkarpackim

W związku z wejściem w życie od dnia 24 lutego 2022 r. ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 583), zwanej dalej: „ustawą specjalną”, przekazuję informacje Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców w Warszawie celem zapoznania i służbowego wykorzystania.

I. Ogólna charakterystyka ustawy specjalnej. Ochrona czasowa w Unii Europejskiej w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy.

Ustawa specjalna stanowi pierwszą odpowiedź ustawodawcy na masowy napływ z terytorium Ukrainy obywateli tego państwa i innych cudzoziemców w związku z działaniami wojennymi zainicjowanymi w dniu 24 lutego 2022 r. inwazją rosyjską. Jej głównym przedmiotem jest uregulowanie statusu pobytowego osób przybywających z terytorium Ukrainy w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. oraz towarzyszących temu statusowi uprawnień do określonych aktywności lub świadczeń. W kilku elementach ustawa wychodzi jednak poza ten zakres i przyznaje określone uprawnienia obywatelom Ukrainy, którzy już przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i których nie można przypisać do grupy osób opuszczających aktualnie terytorium Ukrainy z powodu działań wojennych.

Jednocześnie należy mieć na względzie, że w dniu 4 marca 2022 r. weszła w życie decyzja wykonawcza Rady (UE) 2022/382 z dnia 4 marca 2022 r. stwierdzająca istnienie masowego napływu wysiedleńców z Ukrainy w rozumieniu art. 5 dyrektywy 2001/55/WE i skutkująca wprowadzeniem tymczasowej ochrony (Dz. Urz. UE L 71, z 4.3.2022, str. 1–6), zwana dalej: „decyzją wykonawczą 2022/382”. Skutkiem wydania tego aktu prawa Unii Europejskiej, którego podstawa prawna do wydania znajduje się w art. 5 ust. 1 dyrektywy Rady 2001/55/WE z dnia 20 lipca 2001 r. w sprawie minimalnych standardów przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu wysiedleńców oraz środków wspierających równowagę wysiłków między państwami członkowskimi związanych z przyjęciem takich osób wraz z jego następstwami (Dz. Urz. WE L 212 z 07.08.2001), zwanej dalej: „dyrektywą 2001/55/WE”, jest wprowadzenie we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej instytucji ochrony czasowej.

Ochroną czasową, zgodnie z art. 2 ust. 1 i 2 decyzji wykonawczej 2022/382 objęte są następujące kategorie cudzoziemców:

1. obywatele Ukrainy zamieszkali na terytorium Ukrainy przed dniem 24 lutego 2022 r. (art. 2 ust. 1 lit. a);
2. bezpaństwowcy, którzy przed dniem 24 lutego 2022 r. korzystali z ochrony międzynarodowej lub równoważnej ochrony krajowej na terytorium Ukrainy (art. 2 ust. 1 lit. b);
3. obywatele państw trzecich, innych niż Ukraina, którzy przed dniem 24 lutego 2022 r. korzystali z ochrony międzynarodowej lub równoważnej ochrony krajowej na terytorium Ukrainy (art. 2 ust. 1 lit. b);
4. członkowie rodzin obywateli Ukrainy zamieszkałych na terytorium Ukrainy przed dniem 24 lutego 2022 r. (art. 2 ust. 1 lit. c w zw. z lit. a);
5. członkowie rodzin bezpaństwowców, którzy przed dniem 24 lutego 2022 r. korzystali z ochrony międzynarodowej lub równoważnej ochrony krajowej na terytorium Ukrainy (art. 2 ust. 1 lit. c w zw. z lit. b);
6. członkowie rodzin obywateli państw trzecich, innych niż Ukraina, którzy przed dniem 24 lutego 2022 r. korzystali z ochrony międzynarodowej lub równoważnej ochrony krajowej na terytorium Ukrainy (art. 2 ust. 1 lit. c w zw. z lit. b);
7. cudzoziemcy, którzy są w stanie udowodnić, że przed dniem 24 lutego 2022 r. przebywali legalnie na terytorium Ukrainy na podstawie ważnego zezwolenia na pobyt stały wydanego zgodnie z prawem ukraińskim (art. 2 ust. 2). Definicja członków rodziny znajduje się w art. 2 ust. 4 decyzji wykonawczej 2022/382.

Zgodnie z nią za członka rodziny uznaje się:

- małżonka jednej z osób określonych w powyższych pkt 1 – 3 lub będącego stanu wolnego partnera osoby, z którym osoba ta pozostaje w stałym związku – ale tylko, jeżeli prawo lub praktyka danego państwa członkowskiego traktuje pary niepozostające w związku małżeńskim w sposób porównywalny do par pozostających w związku małżeńskim, zgodnie z jego prawem krajowym odnoszącym się do cudzoziemców;
- małoletnie i nie pozostające w związku małżeńskim dziecko jednej z osób określonych w powyższych pkt 1 – 3 lub dziecko małżonka takiej osoby, urodzone w związku małżeńskim lub poza nim, w tym dziecko przysposobione;
- inny bliski krewny, który mieszkał razem z jedną z osób określonych w powyższych pkt 1 – 3, w czasie, kiedy wystąpiły okoliczności prowadzące do masowego napływu wysiedleńców (tj. gdy doszło do inwazji rosyjskiej na Ukrainę), i który w tym czasie całkowicie lub częściowo pozostawał na utrzymaniu osoby określonej w powyższych pkt 1 – 3.

Z wprowadzeniem ochrony czasowej wiąże się prawo osób objętych decyzją wykonawczą 2022/382 do pobytu w państwie członkowskim Unii Europejskiej oraz przyznanie uprawnień określonych w przepisach Rozdziału III dyrektywy 2001/55/WE.

W związku z powyższym należy zauważyć, że **ustawa specjalna stała się aktem regulującym status pobytowy i uprawnienia ogromnej większości cudzoziemców objętych zakresem decyzji wykonawczej 2022/382**. To, że beneficjenci ustawy specjalnej, których dotyczy uprawnienie polegające na przyznaniu 18-miesięcznego pobytu zostali uznani za cudzoziemców korzystających z ochrony czasowej potwierdza art. 2 ust. 6 – 9 tej ustawy.

II. Zakres podmiotowy beneficjentów zasadniczych rozwiązań dedykowanych obywatelom Ukrainy.

Zakres podmiotowy zawartych w ustawie specjalnej rozwiązań dedykowanych cudzoziemcom napływającym z terytorium Ukrainy obejmuje obecnie:

1. obywateli Ukrainy, którzy w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. do dnia określonego w przyszłym rozporządzeniu Rady Ministrów, wydawanym na podstawie art. 2 ust. 4 ustawy specjalnej, wjechali legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy (art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy specjalnej);
2. małżonków obywateli Ukrainy (nieposiadających tego obywatelstwa), którzy w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. do dnia określonego w przyszłym rozporządzeniu Rady Ministrów, wydawanym na podstawie art. 2 ust. 4 ustawy specjalnej, wjechali legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy (art. 1 ust. 1 i 2 oraz art. 2 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy specjalnej);
3. obywateli Ukrainy posiadających Karty Polaka, którzy w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. do dnia określonego w przyszłym rozporządzeniu Rady Ministrów, wydawanym na podstawie art. 2 ust. 4 ustawy specjalnej, opuścili terytorium Ukrainy, a następnie legalnie przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy specjalnej);
4. członków najbliższej rodziny obywateli Ukrainy będących posiadaczami Kart Polaka, którzy to członkowie najbliższej rodziny w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. do dnia określonego w przyszłym rozporządzeniu Rady Ministrów, wydawanym na podstawie art. 2 ust. 4 ustawy specjalnej, opuścili wraz z tymi obywatelami Ukrainy terytorium tego państwa, a następnie legalnie przybyli z tymi obywatelami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 1 ust. 1 i art. 2 ust. 2 zdanie trzecie ustawy specjalnej) (pojęcie członków najbliższej rodziny nie zawiera w ustawie specjalnej swojej definicji legalnej);

5. dzieci urodzonych przez obywatelki Ukrainy lub kobiety będące żonami obywateli Ukrainy, które to dzieci urodziły się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po legalnym wjeździe przez ich matki bezpośrednio z terytorium Ukrainy w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. określonego w przyszłym rozporządzeniu Rady Ministrów, wydawanym na podstawie art. 2 ust. 4 ustawy specjalnej (art. 2 ust. 1 zdanie trzecie oraz art. 1 ust. 2 ustawy specjalnej). Osoby objęte tymże katalogiem będą posiadały **uprawnienie w postaci pobytu uznawanego za legalny w okresie 18 miesięcy od dnia 24 lutego 2022 r., a zatem w okresie do dnia 24 sierpnia 2023 r.** (art. 2 ust. 1 i 2 ustawy specjalnej).

Uprawnienia tego nie będą posiadać obywatele Ukrainy i inni objęci tą ustawą cudzoziemcy, którzy już posiadają określone tytuły pobytowe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, tj. zezwolenie na pobyt stały, zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenie na pobyt czasowy, status uchodźcy, ochronę uzupełniającą oraz zgodę na pobyt tolerowany (art. 2 ust. 3 pkt 1 ustawy specjalnej) oraz osoby, które złożyły wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, względnie zostały takim wnioskiem objęte (art. 2 ust. 3 pkt 2 lit. a ustawy specjalnej), jak również osoby, które zadeklarowały zamiar złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na podstawie art. 28 ust. 1 lub art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 2 ust. 3 pkt 2 lit. b ustawy specjalnej). W przypadku, gdy obywatel Ukrainy lub objęty tą ustawą inny cudzoziemiec wycofa wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej lub deklarację zamiaru jego złożenia, wówczas uprawnienie w postaci pobytu uznawanego za legalny będzie mu przysługiwało, a wraz z nim uprawnienia towarzyszące. W związku z tym, że data końcowa okresu, w którym pobyt jest uznawany za legalny jest datą sztywną (18 miesięcy licząc do dnia 24 lutego 2022 r.), to w takim przypadku należy przyjąć, że wraz z cofnięciem wniosku lub deklaracji cudzoziemiec korzysta z uprawnienia oraz uprawnień towarzyszących w okresie do tej daty (nie dochodzi do kompensacji okresu, w którym cudzoziemiec nie mógł korzystać z uprawnień). Zwracam uwagę, że w chwili obecnej ustawa specjalna nie przewiduje wydawania beneficjentom tego uprawnienia dokumentów pobytowych (w znaczeniu kart pobytu lub innych dokumentów o podobnym charakterze). Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy specjalnej będzie im wydawany na ich wniosek numer PESEL. W procesie tym, obejmującym m. in. pobranie przez organ wykonawczy gminy odcisków palców, w sposób określony w przepisach rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 października 2021 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego, jego wydawania i odbioru oraz utraty, uszkodzenia, unieważnienia i zwrotu (Dz. U. poz. 1865), uczestniczyć będzie m. in. Komendant Główny Straży Granicznej, który będzie zapewniał możliwość weryfikacji danych osoby, której ma zostać

nadany numer PESEL z danymi zgromadzonymi w nowym rejestrze obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 4 ust. 14 w zw. z art. 3 ust. 3 ustawy specjalnej). Minister właściwy do spraw informatyzacji (obecnie jest to Minister Cyfryzacji, którego obsługuje Kancelaria Prezesa Rady Ministrów) będzie, zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy specjalnej prowadził rejestr obywateli Ukrainy, którym nadano numer PESEL w sposób określony w art. 4 ustawy specjalnej. Z nadaniem numeru PESEL będzie wiązało się utworzenie profilu zaufanego (art. 9 ust. 3 pkt 2 ustawy specjalnej) oraz możliwość prezentowania w publicznej aplikacji mobilnej dokumentu elektronicznego zawierającego określone dane pobrane z rejestru obywateli Ukrainy, którym nadano numer PESEL (art. 10 ustawy specjalnej).

III. Przykładowe uprawnienia beneficjentów ustawy specjalnej, których pobyt jest uznawany za legalny. Z uprawnieniem polegającym na tym, że pobyt Ukrainy lub innego cudzoziemca objętego ustawą będzie uznawany za legalny przez okres 18 miesięcy łączy się szereg uprawnień przewidzianych w przepisach ustawy specjalnej. Są to między innymi:

1. prawo do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pod warunkiem powiadomienia za pośrednictwem systemu teleinformatycznego – praca.gov.pl powiatowego urzędu pracy o powierzeniu wykonywania pracy w terminie 14 dni od dnia podjęcia pracy (art. 22 ust. 1 pkt 1 ustawy specjalnej);
2. prawo do podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na takich samych zasadach jak obywatele polscy, a zatem przede wszystkim na podstawie wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – pod warunkiem uzyskania numeru PESEL (art. 23 ust. 1 i 2 ustawy specjalnej);
3. prawo do określonych świadczeń socjalnych, w tym świadczenia wychowawczego, na zasadach określonych w przepisach regulujących ich udzielanie (art. 26 ustawy specjalnej);
4. prawo do świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.)(art. 29 ustawy specjalnej);
5. prawo do jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 złotych na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, środki higieny oraz opłaty mieszkaniowe (art. 31 ustawy specjalnej);
6. prawo do bezpłatnej pomocy psychologicznej (art. 32 ustawy specjalnej);
7. prawo do pomocy żywnościowej w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (art. 33 ustawy specjalnej);
8. prawo do świadczeń opieki zdrowotnej na zasadach i w zakresie, w jakim osobom objętym

obowiązkowym lub dobrowolnym ubezpieczeniem zdrowotnym przysługuje prawo do świadczeń na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 z późn. zm.), z wyłączeniem leczenia uzdrowiskowego i rehabilitacji, oraz prawo do podania produktów leczniczych wydawanych świadczeniobiorcom w ramach programów polityki zdrowotnej ministra właściwego do spraw zdrowia (art. 37 ustawy specjalnej).

IV. Sytuacja prawna cudzoziemców, do których ma zastosowanie decyzja wykonawcza 2022/382, a którzy nie zostali objęci zakresem ustawy specjalnej.

Jak wskazano wcześniej, ustawa specjalna jest aktem prawnym regulującym status pobytowy i uprawnienia ogromnej większości cudzoziemców objętych zakresem decyzji wykonawczej 2022/382, albowiem absolutną większość stanowią tam obywatele Ukrainy, którzy wjeżdżają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy. Nie ma ona jednak zastosowania do wszystkich cudzoziemców, o których mowa w art. 2 ust. 1 i 2 decyzji wykonawczej 2022/382. Te grupy cudzoziemców, do których nie ma zastosowania ustawa specjalna (nie są objęci jej zakresem podmiotowym – omówionym powyżej), a które pozostają w obligatoryjnym zakresie decyzji wykonawczej 2022/382, mogą skorzystać z instytucji ochrony czasowej wdrażanej przepisami Rozdziału 3 Działu III ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wyjaśniam jednocześnie, że nie podjęto dotąd działań, aby z ochrony czasowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogli skorzystać cudzoziemcy, o których mowa w art. 2 ust. 3 decyzji wykonawczej 2022/382, tj. do innych niż w art. 2 ust. 1 i 2 bezpaństwowców i obywateli państw trzecich innych niż Ukraina, którzy legalnie przebywali na terytorium Ukrainy i którzy nie są w stanie w bezpiecznych i trwałych warunkach powrócić do kraju lub regionu pochodzenia. Takie rozszerzenie wymagałoby wydania rozporządzenia Rady Ministrów na podstawie art. 107 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Na chwilę obecną prace nad projektem takiego rozporządzenia nie są prowadzone. Wyjaśniam jednocześnie, że Urząd do Spraw Cudzoziemców oczekuje w chwili obecnej na wytyczne Komisji Europejskiej do decyzji wykonawczej 2022/382, w oparciu o które możliwe byłoby najbardziej szczegółowe zidentyfikowanie cudzoziemców, którzy objęci są zakresem decyzji. Skorzystanie z ochrony czasowej w ramach instytucji przewidzianych w przepisach ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uzależnione jest od uzyskania przez cudzoziemca zaświadczenia, o którym mowa w art. 110 ust. 5 tej ustawy, wydawanego przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców na żądanie cudzoziemca. Zaświadczenie to stanowi bowiem

wyłączny dowód korzystania z ochrony czasowej przez cudzoziemców, którzy nie są objęci zakresem ustawy specjalnej (zastrzeżenie w art. 106 ust. 4 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odnosi się właśnie do ustawy specjalnej). Należy jednocześnie wyjaśnić, że o ile cudzoziemcy, którzy korzystają z ochrony czasowej na podstawie przepisów ustawy specjalnej, posiadają uprawnienia przyznane przepisami tej ustawy (art. 2 ust. 7), o tyle uprawnienia cudzoziemców korzystających z ochrony czasowej w oparciu o instytucje ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, są uregulowane w przepisach różnych ustaw materialnych. Są to przede wszystkim:

- uprawnienie do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – art. 87 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1108, z późn. zm.);

- uprawnienie do podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na takich samych zasadach jak obywatele polscy – art. 4 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

- możliwość korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej pod warunkiem posiadania ubezpieczenia zdrowotnego – art. 3 ust. 1 pkt 2a oraz art. 3 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285, z późn. zm.);

- prawo do zasiłków i innych świadczeń z tytułu bezrobocia – art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. j w zw. z ust. 4 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Z up. WOJEWODY PODKARPACKIEGO

(-)

Małgorzata Waksmundzka-Szarek

Z-ca Dyrektora Wydziału

Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców

(Podpisane bezpiecznym podpisem elektronicznym)

Otrzymują:

1. Adresaci za pośrednictwem platformy ePUAP,
2. aa